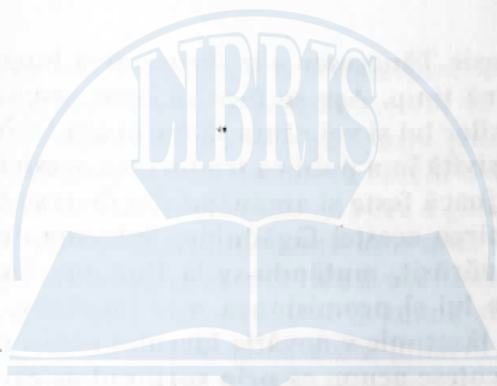

ALEXIS CARREL,
CONTEMPORANUL NOSTRU
(Cuvântul traducătorului)

Oamenii stă în derută ...

Specia umană este în regres ...

Civilizația Terrei se prăbușește...

Iată numai câteva simptome, evidente pentru oricine, care ne îndreptătesc să considerăm că omenirea trece, cu siguranță, printr-o perioadă de mari transformări. S-ar crede că fenomenele pe care le observăm la scară planetară – fenomene care sunt din ce în ce mai multe, cu rădăcini și legături tot mai greu de descifrat și, mai ales, cu urmări dificil de estimat – urmăresc să "filtreze" și să purifice actuala omenire. După două războaie mondiale devastatoare se părea că civilizația și-ar fi găsit făgașul. În realitate însă, lucrurile s-au agravat și în alte planuri. Trăim o epocă dramatică. Știința – acest ucenic vrăjitor – a dezlegat forțe pe care nu le mai poate controla, iar maestrul care poate stăvili dezastrul și le poate pune iarăși pe toate în ordine – înțelepciunea – întârzie să-și facă apariția. Parcă asistăm la simptomele unei metamorfoze iminente din cadrul legilor evoluției armonioase la scară universală, la o luptă acută între două procese contradictorii: sfârșitul dezastruos al unei civilizații sau înscrierea ei pe o altă traiectorie, ascensională.

Cuceririle științei în general și tehnologia avansată a calculatoarelor personale în special au adus asemenea transformări încât aproape nu mai există domeniu al vieții sociale care să nu fie marcat de amprenta specifică acestui sfârșit de mileniu. Iată: sateliții artificiali înlesnesc o comunicare și o informare aproape instantanee. Presiunea informațională, exercitată prin mass-media și efectele ei psihologice, modifică valorile pe care le au astăzi cunoașterea, spațiul și timpul, acestea fiind învinse cu eforturi tot mai mici de mijloacele ultramoderne de deplasare și comunicare. Tehnologiile noi permit în domeniul medicinei realizări inimaginabile până mai ieri. Apariția

ingenieriei genetice, a biotehnologiilor, dezvoltarea și diversificarea industriilor, provoacă un impact asupra politicului prin intermediul economicului și reciproc, răvășind toate națiunile, ca efect secundar, dar ca importanță și gravitate primordială. Ce să mai spunem despre tulburătoarele informații privind probabilitatea existenței unor inteligențe extraterestre cu ciudate forme de apariție și manifestare, sau despre spulberarea trainicului eșafodaj existențial clădit pe o concepție ancestrală asupra spațiului și timpului?

Toate acestea au luat o asemenea amploare și se desfășoară cu o asemenea iuteală încât nu mai lasă bietului individ un timp și un ritm adecvat de adaptare. Ele se situează la cote care întrec cu mult atât cele mai pătrunzătoare scrutări ale viitorului ce s-au formulat prin anii '60-'70, cât și avertismentele și chiar semnalele de alarmă ce s-au tras de-a lungul vremurilor de diverși vizionari.

Un astfel de vizionar mai recent a fost doctorul Alexis Carrel (1873-1944), chirurg și fiziolog francez, laureat al premiului Nobel (1912). Numele său nu este necunoscut cititorilor din România. Prima sa lucrare, tipărită în 1935, *"L'Homme, cet inconnu"*, a apărut în traducere românească în anul 1938 sub titlul *"Omul, ființă necunoscută"*. Lucrarea a fost la timpul său un adevărat "best-seller". Desigur, fiind o lucrare ce prezenta într-o viziune originală cele mai moderne cercetări asupra omului, este într-o oarecare măsură depășită de progresele făcute în cei peste 60 de ani ce s-au scurs de atunci. Totuși – și faptul acesta e cu totul remarcabil – foarte multe din considerațiile făcute de autor asupra ființei umane în ansamblul ei, rămân valabile și astăzi, iar avertismentele privind viitorul sunt atât de actuale încât parcă-ți dau fiori... Lectura reflecțiilor sale va dovedi cu prisosință – din nefericire – cât ne este de contemporan!...

Într-o situație cvasi-similară se află și lucrarea de față, care însă n-a fost cunoscută în versiune românească. Considerăm că ne îndeplinim o datorie prin a o prezenta acelui public setos de valori autentice, mai ales acum, într-o perioadă în care frenezia tipăririlor a atins cote dementiale prin maculatura (în cel mai fericit caz) cu care publicul este intoxicat.

Într-adevăr, ce altă nevoie mai mare există astăzi în afară de aceea de a avea un ghid care să te ajute să îți menții echilibrul într-o lume care, se pare că se îndreaptă cu pași siguri spre autodistrugere? Ei bine, Alexis Carrel oferă garanția unui astfel de ghid. Lucrarea sa *"Conduita vieții"* reprezintă un fel de sinteză dar și un fel de testament al întregii sale activități profesionale și sociale. Dacă la început activitatea sa a avut un domeniu bine definit privind transplanturile și cultura țesuturilor, precum și supraviețuirea lor în afara organismului, prin orizontul său surprinzător de larg a conceput o adevărată *"Știință despre om"*. El, care se ocupa numai de părți componente ale corpului uman: organe, țesuturi, umori și sânge, ne amintește și ne demonstrează în mod magistral că omul în esența sa este indivizibil. Corpul lui, deși este compus din acestea, constituie un tot unitar împreună cu intelectul și cu spiritul pe de o parte, iar pe de alta, împreună atât cu rasa cât și cu mediul său.

"Știința despre om" urmărea să-l ajute pe acesta în reușita vieții. În acest scop, Alexis Carrel se gândea la realizarea unei "Fundații Franceze pentru studiul problemelor umane", fundație care să polarizeze pe tinerii săi discipoli pentru a-i duce opera mai departe. Tocmai în acest sens a pregătit materialul pentru lucrarea de față, pe care însă n-a mai avut șansa să o închege.

Desigur, înlănțuirea evenimentelor și mai ales rațiunile lor adânci ne transcend. Totuși, avem credința că nici un efort spre bine nu este inutil, chiar dacă nu întotdeauna drumul spre bine este cel preconizat de noi. De aceea, animați de o astfel de credință am pregătit prezentarea acestei lucrări publicului românesc. Astfel, traducerea de față, în afara obiectivului ei evident, enunțat mai înainte, îl mai urmărește și pe acela de a oferi un model de preocupări, de stil și de conduită de viață pentru toți acei ideologi, politicieni, scriitori, gazetari sau realizatori de emisiuni TV, oameni de știință și chiar teologi care ani de-a rândul au dovedit un remarcabil "talent", o adevărată "harismă", dar pe invers, aceea de a vorbi sau a scrie fără a transmite un mesaj autentic.

Dintr-un anumit punct de vedere întreaga lucrare ar putea fi considerată ca o prezentare a fundamentelor științifice ale relațiilor

inter-umane, fundamente avansate încă de acum 2000 de ani, odată cu formarea Bisericii Creștine. Poate că era necesar sau chiar se impunea un astfel de demers întrucât prea mult s-a blamat și prea s-a desconsiderat, atât de multă vreme, o asemenea bogăție de cunoștințe. Căci, dacă mari personalități ale omenirii sunt prezentate pe parcursul lucrării doar fugitiv, ne simțim în felul acesta solidari atât cu ei cât și cu autorul, care apelează la ei spre a-și întări spusele și ne cuprinde o impetuoasă dorință, de a le comunica și altora, dorință transmisă de însăși fervoarea textului.

Pentru cunoașterea personalității marelui om de știință care a fost autorul acestei lucrări, în afara celor câteva elemente existente în "Introducerea" elaborată de Anne Carrel, s-a anexat un editorial din revista *LA VIE CLAIRE*, editorial semnat de Michel Morineau, care prezintă ceva mai multe date din biografia autorului. În afara acestora ne permitem câteva considerații pe marginea lucrării.

- S-ar putea spune că instrumentul de lucru folosit de Alexis Carrel, pentru a ajunge la o interpretare de dimensiuni puțin obișnuite și prea puțin comune, chiar și pentru vremea lui, a fost *conceptul de cunoaștere nemijlocită obținută prin date de observații și experiențe*. El își făurește din acest mod de cunoaștere un adevărat instrument de cercetare pe care-l opune *construcțiilor logice ale spiritului* constatând că acestea "*au avut precădere asupra datelor de observație și asupra experienței*" dirijând omenirea pe o cale greșită. Alexis Carrel condamnă efectiv orice considerație ce nu ia ca punct de plecare realitatea imediată. Logica – în concepția lui Carrel – construiește o altă lume care nu concordă întotdeauna cu lumea reală. Aceasta nu poate fi cunoscută decât prin observații și experiențe. Alexis Carrel, susține că deși "Este necesar ca o idee să fie clară, dar nu e suficient ca ea să fie și veridică", așa cum pretindea Descartes, totuși, constată că tocmai o astfel de concepție a dat frâu liber ideologiilor și, în general, oricăror fantezii ale inteligenței, numai pe motiv că erau logice și clare. Carrel însă va merge chiar mai departe, demonstrând că *realitatea nu se reduce numai la raționalitate*. Aceasta-i doar un aspect al realității. Sunt consemnate multe alte aspecte ale realității care, deși sunt nonraționale, totuși, sunt de o realitate indubitabilă. În această categorie el situează telepatia, clarviziunea, credința,

rugăciunea, după cum tot nonraționale sunt dragostea, simțul artistic, simțul moral ca și cel religios. Pe lângă acestea noi am adăuga și pe cele negative: nerespectarea cuvântului, minciuna, josnicia, orgoliul, corupția, demagogia, perfidia, deoarece și acestea fac parte din realitatea de zi cu zi și încă într-o frecvență tot mai crescută.

Ca un veritabil om de știință el nu poate ignora aceste aspecte ale vieții numai pentru simplul motiv că nu pot fi tratate cu instrumentele clasice ale raționalismului științific. El, omul raționamentului științific – scepticul prin definiție, iar prin structură – setosul de cunoaștere veridică, s-a dus la Lourdes, care tocmai devenise un important centru de pelerinaj, pentru a se documenta. Fiind debarasat de idei preconcepute și exersându-și permanent spiritul științific, nu se împăca ușor cu fenomenele întâlnite, fenomene ce ieșeau total din sfera abordată până în acel moment. Astfel, aplecându-se cu atenția cuvenită și specifică felului său de a fi, a constatat existența unui nou domeniu pe care nici nu-l putea nega, dar nici nu-l putea încadra în orizontul general al cunoașterii științifice de până atunci și al medicinei oficiale în special. De aceea l-a luat ca atare, cumulând fapte, observații, experiențe – singurele elemente în care avea încredere. Ei bine, tocmai acest contact nemijlocit cu realitatea este acela care-l face să-i repugne speculația filozofică în general, dar mai ales ideologiile, activități care nu privesc omul concret ci omul ca abstracțiune. "*Ne-am împotmolit în abstracții în loc să înaintăm spre realitatea concretă*", susține autorul. Ori exact prin denunțarea acestui mod de a privi lucrurile el se apropie de spiritul creștinismului. El va înțelege incomparabil mai bine ca alții că Iisus din Nazaret a dat principii generale, valabile în eternitate pentru orice societate omenească luată în ansamblul ei, dar a venit și pentru văduva din Nain, pentru Lazăr din Betania, pentru samarineancă, pentru orbul din naștere, pentru Maria Magdalena, pentru sluga sutașului roman, pentru soacra lui Petru și pentru mulți alții nenumărați și nementionați în Evangheliile etc., adică pentru ființe umane concrete, autentice, nu pentru abstracțiunea OM, la care se referă ideologiile și filozofia. Astfel că nu ne mai surprinde nici duritatea cu care respinge liberalismul și democrațiile, fie capitaliste, fie socialiste. O asemenea atitudine nu putea să scape neobservată, mai ales când provenea de la

un om de talia unui laureat al premiului Nobel și mai ales în atmosfera pariziană din timpul celui de-al doilea război mondial. Așa că nu mai miră nici dușmăniile stârnite și care s-au revărsat asupra lui provocându-i moartea. Privind în istoria Adevărului constatăm că toți marii luptători pentru Adevăr au pecetluit lupta lor cu propria jertfă. (Părintele Stăniloae, referindu-se la Sf. Ioan Damaschinul, spunea că adevărul celor scrise de el a fost autentificat prin însuși faptul că i s-a tăiat mâna cu care a scris *Dogmatica*). Alexis Carrel face și el parte dintre martirii Adevărului, dar este un martir prea puțin cunoscut așa cum atât de inspirat își intitulează Michel Morineau editorialul asupra lui: "*Alexis Carrel, cet inconnu...*" (acest necunoscut). Deoarece, se știe de 2000 de ani acest lucru, tactica dușmanilor Adevărului este de a-l îngropa în uitare pe cel căruia nu sunt în stare să i se împotrivescă pe față.

Se poate afirma, cu un risc minim de eroare, că pe fondul unei culturi religioase obișnuite în mediul social de la sfârșitul secolului trecut și pe structura unei gândiri sănătoase, fără idei preconcepute, care nu acceptă cu ușurință nimic ce nu trece în prealabil printr-un drastic filtru personal, contactul cu fenomenele de la Lourdes a fost o bornă de hotar în orizontul științific al lui Alexis Carrel. Probabil că acolo a început să realizeze cât de mult "*societatea modernă nu s-a ocupat decât de valori materiale. Ea a neglijat problemele umane fundamentale care sunt în același timp materiale și spirituale*".

Într-adevăr, în această mică localitate, spălată de torentul Pau (ce pornește din Pirineii Înalți culegând celelalte ape de pe versantul nordic pentru a le vărsa în golful Gasconiei, în dreptul celebrei plaje de la Biarritz), se semnalaseră (1858) vindecări miraculoase într-o grotă. Fenomenul, făcându-se foarte repede cunoscut, s-a impus, și nu numai prin spectaculozitate, astfel încât s-a constituit o comisie de medici ce consulta, atât la intrare cât și la ieșire, pe toți cei care apelau la acest mijloc terapeutic ce scandaliza și rănea orgoliul medicinei oficiale prin ineditul, amploarea și eficiența lui. Tocmai pentru că a făcut parte din respectiva comisie, Alexis Carrel și-a extins cercetările și asupra acestui domeniu străin medicinei clasice ce o practicase până atunci, pornind de la principiul că: "*Niciodată nu trebuie negată realitatea unui fenomen doar pentru că acest fenomen este inexplicabil sau*

greu de observat" și, credincios conceptului său fundamental privind "*cunoașterea nemijlocită obținută prin date de observație*", el a constatat o strânsă legătură între credință, rugăciune și vindecare. Acestei observații avea să-i acorde o asemenea atenție încât va elabora un studiu privind "*Rugăciunea*". Valoarea acestui studiu este cu atât mai mare cu cât autorul lui nu este nici teolog, nici filozof, nici credincios habotnic, ci în primul rând el este medic. Iar în calitatea sa de specialist, care ani de-a rândul s-a aplecat asupra țesuturilor și a urmărit regenerarea lor, ca și cicatrizarea rănilor, era cel mai în măsură să aprecieze cu competență valoarea curativă a rugăciunii.

Evident că omul de știință din el nu s-a mulțumit doar să constate, ci a vrut și să înțeleagă ceea ce întrecea puterea obișnuită de înțelegere. Atunci, este de presupus că a aprofundat cunoașterea religioasă. Numai așa se explică vastele lui cunoștințe religioase până acolo încât ești ispitit să te întrebi: oare câți teologi vehiculează adevărurile științifice în aceeași măsură în care acest om de știință le vehiculează pe cele teologice? Dar aceste citate, sau alteori numai aluzii la ideile sau versetele biblice, la care apelează destul de frecvent, ridică o problemă destul de delicată. Este adevărat că ele demonstrează cultura lui temeinică în domeniul respectiv, dar este tot atât de adevărat că se constată și îndepărtarea sau interpretarea științifică, cu amprentă personală, pe care o dă conceptelor biblice. De cele mai multe ori însă este greu de sesizat dacă el pornește de la concepte biblice și le găsește o explicație științifică, sau invers, descoperirile științifice nu fac altceva decât să re-descopere anumite adevăruri care au fost de multă vreme cunoscute și exprimate, evident, în limbajul specific, ezoteric, al Bibliei.

Oricum ar fi, totuși, este remarcabilă maniera de prezentare pe care o face Alexis Carrel. El afirmă la un moment dat: "*A venit momentul de a confirma principiile filozofice prin conceptele științifice*". Este exact ceea ce face el, numai că de data aceasta confirmă adevărurile teologice prin concepte științifice. Evitând a prelua integral și fără discernământ adevărurile religiei creștine, el sesizează și reliefează valoarea virtuților morale, a ascezei, a dragostei de aproape și le integrează în fundamentele conduitei de viață pentru reușita acesteia. În calitate de medic el constată că "*turma de*